

ואולם לענין עבודה במקדש, נראה ודאי שהוא בחיוב מיתה, כמו לענין תרומה (ערוך לנר בע"א ד"ה את התרומה. ע"ש).

ו. נכנס למקדש ואח"כ נקרע ונתברר – פטור על כניסתו כיון שבשעת הכניסה לא היה ודאי ונתמעט מן הכתוב (עפ"י תורא"ש; מנחת חינוך כג ועוד). ויש מי שנסתפק בדבר (ערוך לנר). לענין שאר טומאות, דינם כשאר כל אדם וחייבים על ביאת מקדש (מזכר... – מטומאה הפורשת מן הזכר...).

א. טומטום ואנדרוגיניוס שנגע בלובן של זכר או באודם של נקבה ונטמא – חייב משום ביאת מקדש (ראב"ד הל' מטמאי משכב ומושב א, ח עפ"י התוספתא [וכן משמע מדיוק דברי רב. עפ"י חזו"א זבחים ב, ט]. ומפשט לשון הרמב"ם שם משמע אפילו הוא עצמו שנגע כאחת בלובן ואודם של עצמו חייב. והראב"ד השיגו. וע' בבאור דברי הרמב"ם במרכבת המשנה שם; חדושי חתם סופר; חסדי דוד על התוספתא זבים ב. ויש מפרשים דבריו באופן אחר (עכס"מ), ויש מגיחים בדבריו – ע' חזון נחום).
 ב. הטומטום, אעפ"י שאולי הוא זכר וערל, אינו כשאר ערלים שאסורים לבוא למקדש כטמאים, שלא גרעה 'טומאה' זו מטומאת לובן ואודם שאינו חייב עליה משום טומאת מקדש (עפ"י אבני נזר חו"מ קכח, ז; דובב מישרים ח"א קלד).

דף כט

נו. א. עובר היוצא ממעי אמו, מאימתי נחשב כ'ילוד' לענין טומאת לידה ולפטור את הבא אחריו מן הבכורה? – כשיצא כתקנו או במהופך, כשהוא שלם או מחותך?
 ב. המפלת ואין ידוע מה הפילה – מה דינה?

א. עובר היוצא כדרכו, הרי הוא כילוד משיצא רוב ראשו. איזהו 'רוב ראשו' – פדחתו. כן סתמה המשנה וכדעת רבי יהושע בברייתא. רבי יוסי אומר: שיצאו צדעיו. ויש אומרים משיראו קרני ראשו (= גובה ראשו שאצל העורף).

הלכה כסתם משנה. וביציאת רוב פדחת אינו כילוד אלא בכולה שהיא רוב ראשו. ויש אומרים שאפילו ברוב פדחת הוי לידה (ע' כסף משנה אבל י; ב"י ב"ח ושי"ך יו"ד קצד, י. וע"ע ש"ש ז, טו).
 ג. פל שלם (כגון בן שמונה או בן תשעה מת. ע' בכורות מו וברש"י. וכבר העירו המפרשים על המהרש"א כאן שיצא לחלק בדבר – ע' אחיעזר ח"ג סד, ב; חזו"א); שמואל אומר: אין הראש פוטר בו. לפי לשון אחת בגמרא גם רבי אלעזר סובר כן אבל רבי יוחנן חולק, ולפי לשון אחרת יתכן ששניהם אינם סוברים כשמואל. וכן השיבו על דברי שמואל במקום אחר מהמשנה (בכורות מו).

א. מפשט לשון רש"י (בכורות מו) נראה שלפי שמואל אין די ברוב אלא צריך ראשו ורובו [ואעפ"י שבסוגינתו מבואר שבמחזותך די ברוב, י"ל שלענין בכור צריך ראשו ורובו. ושמא רק שמואל סובר כן] (עפ"י אבני נזר יו"ד שצג, ה).

ב. יש אומרים בדעת הטור ושלחן ערוך שהלכה כשמואל (ע' בחדושי הנצי"ב בכורות מו). והגר"א השיג על דבריהם שהרי שמואל איתותב (וע' שפת אמת שם. וברש"י לעיל כו. משמע שנקט כשמואל, אבל שאר ראשונים חלקו על דבריו).

יצא מסורס (= מהופך) – משיצא רובו הריהו כילוד.

יצא מחותך – משיצא רובו. לדברי רבי אלעזר, אפילו הראש עם החתיכות אין חשוב ולד עד שיצא רובו.

ולדברי רבי יוחנן משיצא הראש הריהו כילוד. וכבר נחלקו בדבר תנאים, חכמים ורבי יוסי. ונחלקו רב פפא ורב זביד האם לחכמים ראשו פוטר ולרבי יוסי רוב גופו, או להפך (כפרש"י). ותניא כוותיה דרב זביד שלחכמים הראש פוטר).

א. לפירוש התוס', לדברי רב זביד נחלקו חכמים ורבי יוסי האם במחותך הריהו כילוד משיצא ראשו או די ברוב ראשו.

ב. הלכה כרבי יוחנן שביציאת הראש הריהו כילוד. ואולם צריך שיצא כל הראש ואין די ברוב הראש אלא בשלם (עפ"י רמב"ם איס"ב י, ומקורו מהברייתא שאמרה 'רוב ראשו' ביצא כתיקנו דוקא (ל"ה). גם י"ל שפסק כתנא קמא דברייתא וכפירוש התוס'. וע"ע חזו"א קיז, א קת, א). ויש שפסקו שאין הראש מהווה לידה במחותך (ערש"י בכורות מו. וריט"א שם – שפסק כרבי יוסי כפי שיטתו כאן; ר"י קורקוס בכורים יא, טו).

יציאת הילוד לענין דיני נחלה, ושאר פרטים – ע' בבכורות מו.

ב. המפלת ולד ואין ידוע מהו, אם זכר אם נקבה – תשוב לזכר ולנקבה. אין ידוע אם ולד היה אם לאו – תשוב לזכר ולנקבה ולנדה, כלומר אין לה ימי טוהר כי שמא רוח הפילה, וכל דם שתראה נחוש לו משום נדה.

ודוקא כשלא הוחזקה עוברת (= מעוברת), אבל הוחזקה עוברת – הלך אחר רוב נשים היולדות ולד, וכדברי רבי יהושע בן לוי: עברה נהר והפילה בו – מביאה קרבן ונאכל, הלכך יש לה ימי טוהר. יתכן שמדין תורה בכל אופן יש לילך אחר הרוב, ורק מדרבנן חששו בדלא הוכר עוברת (ע' חזו"א קיח, ד).

וכן הדין בבהמה, הלך אחר רוב בהמות שיוולדות ולד. אולם אם יצתה (לאפר) מלאה ובאה בו ביום ריקנית – הבא אחריה בכור מספק, שכיון שלא טינפה יום אחד קודם הלידה (וכגון שלא שהתה בחוץ, שידוע לנו שלא טינפה. תוס') כדרך הבהמות – הורע הרוב.

דפים כט – ל

נז. א. אשה הבאה לפנינו ואנו מצריכים אותה תשעים וחמש טבילות ויותר, במשך שמונים יום רצופים – כיצד?

ב. אלו כללים והלכות עולים מן הסוגיא בעניני טבילת יולדת וזבה וספירת נקיים?

א. אשה שיצאה מלאה ובאה לפנינו ריקנית ואין אנו יודעים מתי ילדה, וגם אין ידוע ימי נדתה וזיבתה; פעמים שאנו מצריכים אותה יותר מתשעים וחמש טבילות בשמונים יום הבאים – לדברי בית שמאי. כיצד?

בשמונים הלילות הראשונים שלאחר היום שבאה לפנינו, צריכה טבילה בכל לילה, שמא כלו ימי טוהר שלה היום וצריכה טבילה לערב (כדברי בית שמאי המצריכים טבילה ליולדת לאחר מלאת ימי טהרה), וטבילה בזמנה – מצוה (לב"ש ולב"ה). [בשבועים הראשונים יש טעם נוסף להצריך טבילה בכל לילה (אפילו לבית הלל) – שמא היום כלו ימי טומאת יולדת].

בשבוע השני והשלישי, אם לא ראתה בהם – צריכה טבילה נוספת בכל יום ויום; בשבוע השני – שמא ילדה זכר בתוך ימי זיבתה [ללא קושי], ובכל יום יש להסתפק שמא הוא היום השביעי לספירה (שהרי אין ידוע מתי ילדה ומתי מתחילים שבעה נקיים לזובה, וימי לידה שאינה רואה בהם אין עולים לה לספירת